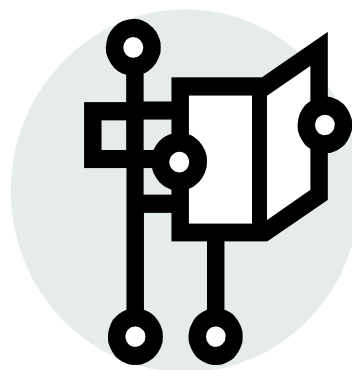

**Interešu konflikta
novēršanas un atklāšanas
rokasgrāmata
pašvaldību amatpersonām**

Informatīvs materiāls pašvaldību
vadītājiem, deputātiem un
izpilddirektoriem par likuma “Par interešu
konflikta novēršanu valsts amatpersonu
darbībā” piemērošanu

Rīga

2004

Saturs

I. Ievads.....	2
II. Likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”	2
Likuma mērķis.....	3
Valsts amatpersonas definīcija.....	4
Likuma darbības joma.....	4
III. Ierobežojumi un aizliegumi valsts amatpersonām:.....	5
1. Valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi;	5
2. Valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumu izpildes kārtība... ..	10
3. Ienākumu gūšanas ierobežojumi	11
4. Komercdarbības ierobežojumi	12
5. Administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumi.....	14
6. Aizliegums ietekmēt administratīvo aktu izdošanu, kā arī uzraudzības, kontroles, izziņas un sodīšanas funkciju veikšanu.....	18
7. Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi.....	18
8. Ziedojumu pieņemšanas ierobežojumi.....	21
9. Aizliegums būt par pārstāvi	23
10. Aizliegums saņemt papildu maksu	24
11. Reklamēšanas ierobežojumi.....	26
12. Ierobežojums rīkoties ar valsts vai pašvaldību mantu	27
13. Informācijas izmantošanas aizliegums.....	28
IV. Valsts amatpersonas pienākumi interešu konflikta novēršanā:	29
1. Pašvaldības institūcijas vadītāja pienākumi	29
2. Valsts amatpersonas pienākumi	31
3. Valsts amatpersonu uzvedības (ētikas) noteikumi	32
V. Valsts amatpersonu deklarācijas	33
VI. Pārkāpumu izskatīšana un faktu pārbaude.....	35
VII. Kur vērsties gadījumos, ja ir aizdomas par interešu konflikta gadījumu vai cita veida koruptīvu likumpārkāpumu	37

I. Ievads

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam saskaņā ar likumu ir uzticēts pienākums kontrolēt, vai valsts amatpersonas ievēro likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” noteiktos ierobežojumus un aizliegumus.

Diemžēl biroja veiktajās pārbaudēs konstatētais liecina, ka ne vienmēr pašvaldību amatpersonas ir ievērojušas tām likumā noteiktos ierobežojumus un aizliegumus. Saņemtajos paskaidrojumos Biroja darbiniekiem ir nācies dzirdēt, ka konkrētās personas par likuma prasībām nav bijušas informētas vai arī likuma prasības tām ir bijušas nesaprotamas vai neskaidras. Ceram, ka šī rokasgrāmata palīdzēs rast atbildes uz neskaidrajiem jautājumiem. Tāpat Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs vēlas rosināt dialogu ar visām amatpersonām, kurām ir priekšlikumi par likuma pilnveidošanu vai aizdomas par atsevišķu darbību atbilstību likuma prasībām.

Rokasgrāmata ir izstrādāta ar mērķi izskaidrot likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” prasības, kas attiecas uz šādām pašvaldību amatpersonām:

- pašvaldību domes (padomes) priekšsēdētājs
- pašvaldību domes (padomes) priekšsēdētāja vietnieks
- pašvaldības izpilddirektors
- pašvaldības izpilddirektora vietnieks
- pašvaldības domes (padomes) deputāti.

NB! Ņemiet vērā, ka rokasgrāmatā ietvertajiem normu piemērošanas skaidrojumiem nav juridiski saistoša rakstura. Tie ir tapuši, apkopojot biroja rīcībā esošos prakses materiālus.

II. Likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”

Likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (turpmāk ērtības labad lietosim saīsinājumu – Likums) ir pieņemts 2002.gada 25.aprīlī, bet stājās spēkā 2002.gada 10.maijā. Tomēr tiesību normu, kas paredz aizliegumu valsts amatpersonām rīkoties interešu konflikta situācijā, vēsture ir krietni garāka. Jau 1995.gada 21.septembrī tika pieņemts minētā likuma „priekštecis” – Korupcijas novēršanas likums, kas, vairākkārtēji grozīts, bija spēkā līdz pat Likuma spēkā stāšanās brīdim. Gan struktūras ziņā, gan tajos iekļauto normu ziņā abi likumi savā starpā konceptuāli neatšķiras.

Spēkā esošais Likums ietver:

- vispārīgos noteikumus,
- valsts amatpersonām noteiktos **ierobežojumus un aizliegumus**
- valsts vai pašvaldības institūcijas vadītāja un valsts amatpersonas **pienākumus interešu konflikta novēršanā,**
- normas par valsts amatpersonu **deklarāciju aizpildīšanas un iesniegšanas kārtību,**
- normas par **pārkāpumu izskatīšanu** un faktu pārbaudi,
- pārejas noteikumus.

Atbilstoši minētajam esam centušies sakārtot arī šīs rokasgrāmatas struktūru.

Rokasgrāmatā netiks analizētas visas Likuma normas, bet tikai tās, kas attiecas uz pašvaldību vadītāju, deputātu un izpilddirektoru darbību. Centīsimies vērst jūsu uzmanību uz tiem jautājumiem, kas visbiežāk tiek uzdoti. Rokasgrāmatā netiks aplūkota valsts amatpersonas deklarācijas aizpildīšanas kārtība, kas ir ļoti plaša tēma un kuru ceram aplūkot kādā no nākamajām izglītošanas programmām.

Likuma mērķis

Šā likuma mērķis ir:

- *nodrošināt*
  - *valsts amatpersonu darbību sabiedrības interesēs,*
  - *novēršot jebkuras valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās ieinteresētības ietekmi uz valsts amatpersonas darbību,*
- *veicināt*
  - *valsts amatpersonu darbības atklātumu un atbildību sabiedrības priekšā,*
  - *kā arī sabiedrības uzticēšanos valsts amatpersonu darbībai¹.*

Likuma mērķis precīzi definē, kādas intereses tiek aizsargātas, nosakot ierobežojumus valsts amatpersonu rīcības brīvībai. Galvenais ir nodrošināt valsts amatpersonu darbību sabiedrības labā, panākot, lai lēmumu pieņemšana notiktu tikai un vienīgi saskaņā ar vispārīgajām valsts interesēm.

---

¹ Likuma 2.pants

Valsts amatpersonas definīcija

Valsts amatpersonas definīcija ir ietverta Likuma 4.pantā. Panta pirmajā daļā ir izdalīti valsts amatpersonu amati, kurus likumdevējs par tādiem atzinis neatkarīgi no tā, kādā apjomā šajos amatos strādājošie ir apveltīti ar valsts amatpersonas tiesībām un pienākumiem.

Saskaņā ar Likuma 4.panta pirmo daļu pašvaldībās valsts amatpersonas ir pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētājs un viņa vietnieks, pašvaldības izpilddirektors un viņa vietnieks (14.punkts), kā arī pašvaldības domes (padomes) deputāts (15.punkts).

Tomēr ļoti būtiski ir izvērtēt katra pašvaldības darbinieka amata pienākumus, nosakot vai kāds no pienākumiem nav saistīts ar šādām darbībām:

- uzraudzības vai kontroles funkcija,
- rīcība ar valsts un pašvaldības finanšu līdzekļiem un mantu,
- citām personām saistošu lēmumu pieņemšana (administratīvie akti, procesuālie lēmumi, u.c.),
- izziņas un sodīšanas pilnvaras,
- rīcība ar ierobežotas pieejamības informāciju.

Saskaņā ar Likuma 4. panta otrajā daļā noteiktajām valsts amatpersonas pazīmēm, iestādes vadītājam ir jāizvērtē arī šādu amatu atbilstība valsts amatpersonas statusam.

Par valsts amatpersonām uzskatāmas arī personas, kurām, pildot amata pienākumus valsts vai pašvaldības institūcijās, saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības izdot administratīvos aktus, kā arī veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas attiecībā uz personām, kas neatrodas to tiešā vai netiešā pakļautībā, vai tiesības rīkoties ar valsts vai pašvaldības mantu, tai skaitā finanšu līdzekļiem².

Likuma darbības joma

Lai nodrošinātu valsts amatpersonu darbību valsts interesēs, likums paredz trīs preventīvu pasākumu virzienus:

- *ierobežojumus un aizliegumus valsts amatpersonām;*
- *interesu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā;*
- *valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarēšanu un valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudes mehānismu.³*

---

² Likuma 4. panta otrā daļa.

³ Likuma 3.pants

 NB! Vēršam uzmanību, ka Likums paredz ne tikai aizliegumu valsts amatpersonas rīcībai interešu konflikta situācijā, bet nosaka arī citus ierobežojumus un aizliegumus valsts amatpersonām kā preventīvu pasākumu, lai pēc iespējas tiktu izslēgtas korupcijas riska iespējas.

Interešu konflikts *Interēšu konflikts, ko aizliedz likums, ir situācija, kurā valsts amatpersonai, pildot amata pienākumus, jāpieņem lēmums vai jāpiedalās lēmuma pieņemšanā, vai jāveic citas ar valsts amatpersonas amatu saistītas darbības, kas ietekmē vai var ietekmēt šīs valsts amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses*⁴. Ikviens cilvēks savā dzīvē var nonākt daudz un dažādos interešu konfliktos, kad personiskajām vajadzībām tiek izmantota, piemēram, pieejamā informācija. Aizliegtas ir tikai tās darbības, kas ir definētas likumā kā interešu konflikts un, kas attiecas uz valsts amatpersonu pienākumu pildīšanu. Jebkura koruptīva tiesību pārkāpuma pamatā ir interešu konflikts, savukārt ne jau visi interešu konflikti noteikti izraisa korupciju.

Ierobežojumi un aizliegumi valsts amatpersonām Ierobežojumi un aizliegumi valsts amatpersonām ir preventīva rakstura normas, kuras dažreiz tiek sauktas arī par formāliem ierobežojumiem. Likums nosaka, ka prettiesiska ir ne tikai valsts amatpersonas rīcība interešu konflikta gadījumā, bet arī tāda rīcība, kad tiek pārkāpti Likumā noteiktie ierobežojumi un aizliegumi. Ne vienmēr tie var būt saistīti ar interešu konflikta situācijas veidošanos. Ierobežojumi un aizliegumi ir attiecināti uz tām situācijām, kas kā praksē ir pierādīties var izraisīt potenciālu korupcijas risku. Raksturīgākie ierobežojumi un aizliegumi ir saistīti, piemēram, ar valsts amatpersonas amata savienošānu ar citu amatu.

III. Ierobežojumi un aizliegumi valsts amatpersonām:

1. Valsts amatpersonas amata savienošānas ierobežojumi;

*Valsts amatpersonai ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpildi, ja šajā likumā vai citā normatīvajā aktā nav paredzēti valsts amatpersonas amata savienošānas ierobežojumi*⁵.

Amatu savienošānas pamatprincips ir, ka atļauts ir viss, izņemot to, kas ir ar likumu aizliegts. Valsts amatpersonas amata savienošānas ierobežojumi un aizliegumi ir noteikti gan likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts

⁴ Likuma 1.panta 5.punkts

⁵ Likuma 6. pants

amatpersonu darbībā”, gan arī citos normatīvajos aktos. Piemēram, likuma „Par bāriņtiesām un pagasttiesām” 7.panta otrā daļa nosaka ļoti konkrētus valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumus – par bāriņtiesas (pagasttiesas) priekšsēdētāju un tiesas locekļiem nevar ievēlēt personas, kuras ir ievēlētas pašvaldības domē vai padomē. Tādējādi, lai konstatētu, vai konkrētajā gadījumā ir iespējams savienot savu valsts amatpersonas amatu ar kādu citu amatu, ir jāņem vērā ne tikai Likumā, bet arī citos normatīvajos aktos, kas regulē amata pienākumu pildīšanu, noteiktais.

*Pašvaldību domju (padomju) priekšsēdētājiem, republikas pilsētu domju priekšsēdētāju vietniekiem, pašvaldību izpilddirektoriem un viņu vietniekiem(...) ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu tikai ar:*⁶

1) amatu, kuru viņi ieņem saskaņā ar likumu, Ministru kabineta noteikumiem un rīkojumiem;

Amats ir darbs vai dienests noteiktu pilnvaru ietvaros valsts vai pašvaldības iestādē, sabiedriskajā, politiskajā vai reliģiskajā organizācijā, kā arī komercsabiedrībā;⁷

Tikai tad, ja **attiecīgais amats vai attiecīgā situācija ir īpaši atrunāta likumā**, Ministru kabineta noteikumos vai rīkojumos valsts amatpersonai ir atļauts to ieņemt. Šo punktu nevar attiecināt uz gadījumiem, kad kāda amata izpilde tiek regulēta kādā speciālā normatīvajā aktā. Piemēram, pašvaldības izpilddirektors nevar pamatot savu valsts amatpersonas amata savienošanu ar amatu privātas akciju sabiedrības valdē, pamatojoties uz to, ka akciju sabiedrības valdes locekļu darbību nosaka likums „Par akciju sabiedrībām”, „Komerclikums” un citi normatīvie akti. Minētais likuma punkts, piemēram, ir attiecināms uz pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētāja amata savienošanu ar finanšu komitejas priekšsēdētāja amatu, jo likuma „Par pašvaldībām”⁶ 60.pants nosaka, ka finanšu komiteju vada vietējās pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētājs.

2) amatu sabiedriskajā, politiskajā vai reliģiskajā organizācijā;

Normatīvie akti nenosaka konkrētus amatus, uz kuriem būtu attiecināmas Likuma normas. Vēl jo vairāk tāpēc, ka dažādās sabiedriskajās (arī politiskajās un reliģiskajās) organizācijās amatu nosaukumi ir dažādi. Tādējādi ar šajā punktā minētajiem amatiem parasti tiek saprasti amati sabiedrisko organizāciju vadībā – valdes loceklis, valdes priekšsēdētājs, direktors, izpilddirektors, kā arī citi amati - grāmatvedis, revidents vai citi. Par amatu šādās organizācijās nebūtu

⁶ Likuma 7. panta piektās daļas 3.punkts

⁷ Likuma 1. panta 1. punkts

uzskatāms biedra statuss, jo tas neatbilst Likuma 1.panta 1.punktā noteiktajam terminam „amats”.

3) *pedagoga, zinātnieka, ārsta un radošo darbu;*

Saskaņā ar Likuma 1.panta 7.punktu radošais darbs ir publicistiska, literāra vai mākslinieciska darbība, par kuru saņem autoratlīdzību vai honorāru. Pašlaik spēkā esošā likuma redakcija neskaidro terminus „pedagoga”, „zinātnieka” un „ārsta darbs”, tādēļ šie termini ir tulkojami, ņemot vērā attiecīgās profesijas regulējošo normatīvo aktu prasības. Tā saskaņā ar Izglītības likuma 1.panta 16¹.punktu pedagogs ir fiziskā persona, kurai ir šajā vai citā izglītību reglamentējošā likumā noteiktā izglītība un profesionālā kvalifikācija un kura piedalās izglītības programmas īstenošanā izglītības iestādē vai sertificētā privātp praksē.

Savukārt likuma „Par zinātnisko darbību” 1.pants nosaka, ka zinātniskā darbība ir mērķtiecīga faktu vākšana, sistematizēšana un izskaidrošana nolūkā iegūt jaunas zināšanas par pētāmajām parādībām dabā, apziņas sfērā un sabiedrībā, tā ietver teorētisko priekšstatu pārbaudīšanu, popularizēšanu un sagatavošanu praktiskai izmantošanai.

Ārstniecības likuma 37.pants nosaka, ka **ārsts** ir ārstniecības persona, kura ieguvusi izglītību, kas atbilst likumā "Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu" noteiktajām prasībām, un kura ar zinātniski pamatotu medicīnisko darbību tieši vai netieši iedarbojas uz cilvēku un savas profesionālās darbības ietvaros:⁸

1) izmeklē pacientus fizisku un psihisku slimību konstatēšanai vai noliegšanai un ārstēšanai; 2) novērtē slimības un to radītās sekas; 3) ārstē šā panta 1.punktā minētās slimības; 4) veic profilaktiskos pasākumus slimību novēršanai; 5) sniedz dzemdībpalīdzību; 6) veic rehabilitāciju; 7) izdara līķa sekcijas.

4) *citu amatu valsts vai pašvaldības institūcijā, ja to savienošana nerada interešu konfliktu un ir saņemta tās valsts amatpersonas vai koleģiālās institūcijas rakstveida atļauja, kura attiecīgo personu iecēlusi, ievēlējusi vai apstiprinājusi amatā.*⁹

Šajā punktā noteiktais izņēmums attiecas uz amatu ieņemšanu tikai **valsts vai pašvaldību institūcijās**. Likums nosaka, ka valsts vai pašvaldības institūcija ir valsts vai pašvaldības iestāde (tās struktūrvienība) vai kapitālsabiedrība (tās filiāle).¹⁰ Atbildi, vai konkrētā iestāde ir valsts vai pašvaldības iestāde, ir iespējams noskaidrot, pārskatot normatīvos aktus, kas regulē attiecīgās iestādes darbību (likums, Ministru kabineta noteikumi vai nolikums).

⁸ Likuma 1. panta 7. punkts

⁹ Likuma 7. panta piektās daļas 4.punkts

¹⁰ Likuma 1.panta 8.punkts

Savukārt terminu „valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrība” skaidrojums ir meklējams likumā „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām”. Tas nosaka, ka valsts kapitālsabiedrība ir kapitālsabiedrība, kurā visas kapitāla daļas vai balsstiesīgās akcijas pieder valstij¹¹, bet pašvaldības kapitālsabiedrība ir kapitālsabiedrība, kurā visas kapitāla daļas vai balsstiesīgās akcijas pieder pašvaldībai¹².

Savukārt „**privātā kapitālsabiedrība**” ir kapitālsabiedrība, kurā kapitāla daļas vai akcijas pieder:

- a) vairākām pašvaldībām,
- b) valstij un pašvaldībai,
- c) valstij, pašvaldībai un citām personām.¹³

1.tabula. Valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārskats

<i>Kapitālsabiedrības veids</i>	<i>Raksturojošās pazīmes</i>
valsts kapitālsabiedrība	kapitālsabiedrība, kurā visas kapitāla daļas vai balsstiesīgās akcijas pieder valstij
pašvaldības kapitālsabiedrība	kapitālsabiedrība, kurā visas kapitāla daļas vai balsstiesīgās akcijas pieder pašvaldībai
privātā kapitālsabiedrība	<p>kapitālsabiedrība, kurā kapitāla daļas vai akcijas pieder:</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[ ] --> B[vairākām pašvaldībām] A --> C[valstij un pašvaldībai] A --> D[valstij, pašvaldībai un citām personām] </pre> </div>

Tādējādi valsts amatpersona nevar ieņemt citu amatu valsts vai pašvaldības institūcijā gadījumos, kad tas tiek savienots ar amatu kapitālsabiedrībā, kurā kapitāla daļas pieder valstij un privātpersonām vai privātajām kapitālsabiedrībām (neatkarīgi no šo daļu procentuālajām proporcijām).

NB! Vēršam jūsu uzmanību, ka, lai savienotu savu valsts amatpersonas amatu ar citu amatu ir nepieciešams izvērtēt, vai šāda savienošana nerada interešu konfliktu un jāsaņem attiecīga atļauja.

¹¹ Likums „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām”, 1.panta pirmās daļas 1.punkts

¹² Likums „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām”, 1.panta pirmās daļas 5.punkts

¹³ Turpat, 1.panta pirmās daļas 6.punkts

Izvērtēšana, vai šāda amatu savienošana nerada interešu konfliktu, ir jāveic gan pašai valsts amatpersonai, gan arī amatpersonai vai institūcijai, kas izdod atļauju. Likumdevējs ir noteicis arī speciālas pazīmes, kurām jāatbilst šai atļaujai – tai ir jābūt rakstveida un to izdod valsts amatpersona vai koleģiāla institūcija, kura attiecīgo personu iecēlusi, ievēlējusi vai apstiprinājusi amatā.

Šāda atļauja ir nepieciešama tikai ceturtajā punktā paredzētajos gadījumos, bet nav vajadzīga, lai savienotu valsts amatpersonas amatu ar amatu sabiedriskajā, politiskajā vai reliģiskajā organizācijā vai pedagoga, zinātnieka, ārsta un radošo darbu.

Attiecīgā valsts amatpersona vai koleģiālā institūcija ir tiesīga nedot atļauju valsts amatpersonas amata savienošanai, ja tā var radīt interešu konflikta situāciju vai ir pretrunā ar valsts amatpersonai saistošajām ētikas normām, vai arī kaitē attiecīgās valsts amatpersonas tiešo pienākumu pildīšanai. Atteikumam jābūt noformētam rakstveidā un motivētam. Valsts amatpersona var atteikumu apstrīdēt, vēršoties pie augstākas valsts amatpersonas vai koleģiālās institūcijas.¹⁴

*Valsts amatpersonai, kura normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir reģistrēta komercrēģistrā kā **individuālais komersants** un kuras saimnieciskās darbības gada apgrozījums nepārsniedz 30 000 latu, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar individuālā komersanta saimniecisko darbību, ja individuālais komersants ienākumus gūst tikai no lauksaimnieciskās ražošanas, mežizstrādes, zvejniecības vai lauku tūrisma.*¹⁵

2.tabula. Valsts amatpersonas amata savienošanas iespējas ar individuālo komercdarbību.

Korupcijas novēršanas likums (spēkā līdz 2002.gadam)		Interešu konflikta novēršanas likums (spēkā no 2002.gada)			
VALSTS AMATPERSONAS AMATU VAR SAVIENOT					
ar amatu sev piederošā		ar individuālā komersanta darbību, ja gūst ienākumus tikai no			
zemnieku saimniecībā	zvejnieku saimniecībā	lauksaimnieciskās ražošanas	mežizstrādes	zvejniecības	lauku tūrisma
		un			
ja gada apgrozījums ir līdz 30 000,- LVL					

Līdz 2002. gadam bija spēkā Korupcijas novēršanas likums, kas noteica, ka valsts amatpersonai ir tiesības savienot savu valsts amatpersonas amatu ar

¹⁴ Likuma 7.panta devītā daļa

¹⁵ Likuma 7.panta desmitā daļa

amatu sev piederošā zemnieku vai zvejnieku saimniecībā bez konkrētiem ierobežojumiem. Šobrīd Likumā ir noteikts strikts ierobežojums, ka – šāda individuālā komersanta saimnieciskās darbības gada apgrozījums nedrīkst pārsniegt 30 000 latu.

 NB! Likums nenosaka amata savienošanas ierobežojumus pašvaldību deputātiem.

 NB! Būtiski ievērot, ka gadījumā, ja jūsu valsts amatpersonas amats tiek savienots ar citu valsts amatpersonas amatu (piemēram, civildienesta ierēdņa amatu) uz jums attiecas abiem valsts amatpersonas amatiem Likumā noteiktie ierobežojumi. Piemēram, pašvaldību deputātiem Likumā nav noteikti amata savienošanas ierobežojumi, bet civildienesta ierēdņiem ir. Tātad gadījumā, ja persona ieņem abus šos amatus, ir jāņem vērā arī civildienesta ierēdņiem noteiktie amata savienošanas ierobežojumi.

2. Valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumu izpildes kārtība

*(1) Personai, kas pēc stāšanās valsts amatpersonas amatā vienlaikus ieņem amatu (pilda uzņēmuma līgumu vai pilnvarojumu), kura savienošana ar valsts amatpersonas amatu nav atļauta, **septiņu dienu laikā** ir pienākums rakstveidā:*

1) paziņot augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai par to, ka tā ieņem amatu (pilda uzņēmuma līgumu vai pilnvarojumu), kura savienošana ar valsts amatpersonas amatu nav atļauta;

2) iesniegt institūcijai, kurā tā ieņem amatu (personai, ar kuru tā noslēgusi uzņēmuma līgumu vai no kuras saņēmusi pilnvarojumu), kura savienošana ar valsts amatpersonas amatu nav atļauta, iesniegumu, lūdzot to atbrīvot no attiecīgā amata (paziņojumu par atkāpšanos no uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma).

*(2) Institūcijai (personai), kas saņēmusi šā panta pirmās daļas 2.punktā minēto valsts amatpersonas iesniegumu (paziņojumu), ir pienākums **mēneša laikā** pieņemt lēmumu par personas atbrīvošanu no amata (par uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izbeigšanu) un nosūtīt to attiecīgajai valsts amatpersonai.*

*(3) Ja valsts amatpersona no tās neatkarīgu iemeslu dēļ nesaņem šā panta otrajā daļā minēto lēmumu, tai ir pienākums **septiņu dienu laikā** pēc šā panta otrajā daļā minētā termiņa izbeigšanās:*

1) rakstveidā par to paziņot augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai, kā arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam;

2) pārtraukt attiecīgā amata pienākumu (uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma) izpildi;

3) pārtraukt atalgojuma saņemšanu par attiecīgā amata pienākumu (uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma) izpildi.

(4) Ja šā panta pirmās daļas 2.punktā minētā institūcija (persona) neizpilda šā panta otrās daļas noteikumus, valsts amatpersona uzskatāma par atbrīvotu no attiecīgā amata (uzņēmuma līgums vai pilnvarojums uzskatāms par izbeigtu) ar šā panta otrajā daļā minētā termiņa pēdējo dienu.¹⁶

2.tab. Kā rīkoties personai, kas pēc stāšanās valsts amatpersonas amatā vienlaikus ieņem amatu, kura savienošana ar valsts amatpersonas amatu nav atļauta

1.	2.	3.	4.
Ja uzsākot valsts amatpersonas darbu, persona pilda amatu, ko nav atļauts savienot	Institūcija, kas saņēmusi valsts amatpersonas iesniegumu	Ja valsts amatpersona norādītajā laikā nesaņem lēmumu par atbrīvošanu no amata	Ja institūcija nepieņem lēmumu par atbrīvošanu no amata 1 mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas
7 dienu laikā →	1 mēneša laikā →	7 dienu laikā →	ar mēneša pēdējo dienu →
rakstveidā informē par to augstāku valsts amatpersonu vai koleģiālo institūciju	pieņem lēmumu par personas atbrīvošanu no amata, kura savienošana nav atļauta	rakstveidā paziņo augstākai valsts amatpersonai un Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam	valsts amatpersona uzskatāma par atbrīvotu no attiecīgā amata
rakstiski lūdz atbrīvot no amata, kura savienošana nav atļauta		pārtrauc attiecīgā amata pienākumu izpildi	
		pārtrauc atalgojuma saņemšanu par attiecīgā amata pienākumu izpildi	

3. Ienākumu gūšanas ierobežojumi

Valsts amatpersonai ir atļauts vienlaikus saņemt atalgojumu par valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu un atalgojumu par tāda amata pienākumu, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpildi, kas tai nav aizliegts ar šo likumu vai citiem likumiem, kā arī gūt ienākumus no komercdarbības, kas tai nav aizliegta ar šo likumu vai citiem likumiem.¹⁷

Līdzīgi kā amatu savienošanas gadījumā vispārīgais princips nosaka, ka amatpersonai ir atļauts saņemt atalgojumu – tomēr tikai par to pienākumu

¹⁶ Likuma 8.pants

¹⁷ Likuma 9.panta pirmā daļa

pildīšanu, kas nav ar likumu aizliegti. Ja valsts amatpersona būs ieņēmusi amatus, kas ir pretrunā ar likumā noteiktajiem ierobežojumiem, tad arī gūtie ienākumi būs gūti nelikumīgi.

Piemēram, ja pašvaldības izpilddirektors vienlaikus saņem atalgojumu par darbu arī privātā uzņēmumā, tad šādi ienākumi būs gūti nelikumīgi.

Valsts amatpersona nedrīkst gūt ienākumus no kapitāla daļām un akcijām, kā arī jebkāda cita veida vērtspapīriem komercsabiedrībās, kas reģistrētas beznodokļu vai zemu nodokļu valstīs un teritorijās saskaņā ar Ministru kabineta apstiprināto sarakstu.¹⁸

Zemu nodokļu vai beznodokļu valstu un teritoriju uzskaitījums ir ietverts Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumos Nr.276 „Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām”.

4. Komercedarbības ierobežojumi

Pašvaldību domju (padomju) priekšsēdētāji, viņu vietnieki un deputāti, kā arī pašvaldību izpilddirektori nedrīkst būt tādas komercsabiedrības dalībnieki, akcionāri, biedri vai tādi individuālie komersanti, kas saņem

- *attiecīgās pašvaldības pasūtījumus par iepirkumiem pašvaldības vajadzībām,*
- *pašvaldības finanšu līdzekļus,*
- *pašvaldības garantētus kredītus vai*
- *privatizācijas fonda līdzekļus,*

izņemot gadījumus, kad to piešķir atklāta konkursa rezultātā.¹⁹

Lai mazinātu iespējas rasties interešu konflikta situācijai, Likumā ir noteikts aizliegums veikt jebkādus darījumus ar uzņēmēj sabiedrībām, no kuru ienākumiem kādu labumu varētu gūt pašvaldību amatpersonas. Šie ierobežojumi attiecas gan uz visiem iepirkumiem, gan arī citiem darījumiem starp pašvaldību un privātu kompāniju.

Šie izņēmumi nav pieļaujami, ja valsts amatpersona vada valsts vai pašvaldības institūciju, kura izziņojusi atklātu konkursu, vai šī amatpersona ir iecēlusi amatā kādu no iepirkuma komisijas locekļiem, vai arī tās tiešā vai netiešā pakļautībā ir kāds no iepirkuma komisijas locekļiem.²⁰

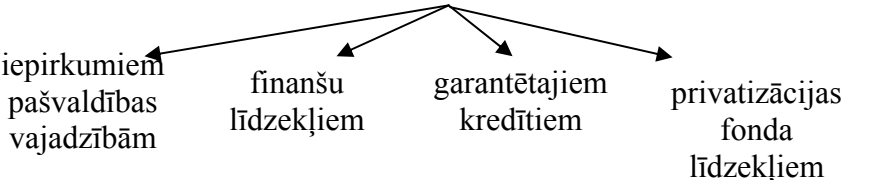
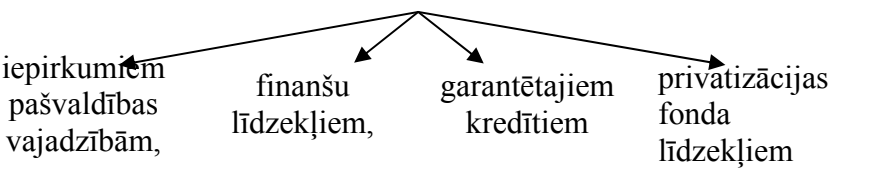
¹⁸ Likuma 9.panta trešā daļa

¹⁹ Likuma 10. panta ceturtnā daļa

²⁰ Likuma 10.panta sestā daļa

Iepirkumu veikšanu pašvaldību iestādēs regulē likums „Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām”. Tajā norādīts, ka iepirkuma komisijas loceklis vai iepirkuma veikšanai pilnvarotā persona nevar vienlaikus pārstāvēt pasūtītāja un pretendenta intereses, kā arī nevar būt saistīti ar pretendentu²¹. Tas nozīmē, ka arī tajos gadījumos, kad tiek rīkots atklāts konkurss, pašvaldības vadītājs vai amatpersona, kas ieceļ amatā iepirkuma komisijas locekļus, nedrīkst būt pats personiski ieinteresēts tā privātā uzņēmuma darbībā, kas veic darījumus ar pašvaldību.

3. tab. *Komercedarbības ierobežojumi vadošajām pašvaldību amatpersonām*

<i>Amatpersonu grupa</i>	<i>Komercedarbības ierobežojumi</i>
Pašvaldības domes (padomes) priekšsēdētājs Persona, kas ieceļ amatā kādu no iepirkuma komisijas locekļiem Amatpersonas tiešā vai netiešā pakļautībā ir kāds no iepirkuma komisijas locekļiem	<p style="text-align: center;">Nekādā gadījumā</p> <p style="text-align: center;">uzņēmēj sabiedrības, kuru ienākumu gūšanā šis valsts amatpersonas ir personiski ieinteresētas, nedrīkst gūt ienākumus no attiecīgās pašvaldības</p> <pre> graph TD A[uzņēmēj sabiedrības, kuru ienākumu gūšanā šis valsts amatpersonas ir personiski ieinteresētas, nedrīkst gūt ienākumus no attiecīgās pašvaldības] --> B[iepirkumiem pašvaldības vajadzībām] A --> C[finanšu līdzekļiem] A --> D[garantētajiem kredītiem] A --> E[privatizācijas fonda līdzekļiem] </pre>
Domes priekšsēdētāja vietnieki Pašvaldību deputāti Pašvaldību izpilddirektori	<p style="text-align: center;">Ja nav bijis atklāts iepirkumu konkurss,</p> <p style="text-align: center;">uzņēmēj sabiedrības, kuru ienākumu gūšanā šis valsts amatpersonas ir personiski ieinteresētas, nedrīkst gūt ienākumus no attiecīgās pašvaldības</p> <pre> graph TD A[uzņēmēj sabiedrības, kuru ienākumu gūšanā šis valsts amatpersonas ir personiski ieinteresētas, nedrīkst gūt ienākumus no attiecīgās pašvaldības] --> B[iepirkumiem pašvaldības vajadzībām] A --> C[finanšu līdzekļiem] A --> D[garantētajiem kredītiem] A --> E[privatizācijas fonda līdzekļiem] </pre>

*Valsts amatpersonai divus gadus pēc tam, kad tā beigusi pildīt attiecīgā valsts amatpersonas amata pienākumus valsts vai pašvaldības institūcijā, aizliegts iegūt tāda komersanta mantu, kā arī kļūt par dalībnieku, akcionāru, biedru vai ieņemt amatus tādā komercsabiedrībā, attiecībā uz kuru šī valsts amatpersona, pildot savus pienākumus, pieņēmusi lēmumu par iepirkumu valsts vai pašvaldības vajadzībām, valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļu, valsts vai pašvaldības privatizācijas fonda līdzekļu piešķiršanu, veikusi uzraudzības, kontroles vai sodīšanas funkcijas.*²²

²¹ Likuma „Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām” 23. panta trešā daļa

²² Likuma 10.panta septītā daļa

Minētā norma nosaka aizliegumu arī **divus gadus pēc amata pienākumu izpildes beigšanas** veikt noteiktas darbības attiecībā uz komersantiem un komercsabiedrībām, par kuriem persona, būdama valsts amatpersona, ir pieņēmusi noteiktus lēmumus vai izpildījusi noteiktas funkcijas.

4. tab. Ierobežojumi pēc valsts amatpersonas amata pildīšanas beigām

2 GADUS PĒC TAM, kad valsts amatpersonas beigusi pildīt attiecīgā amata pienākumus AIZLIEGTS				
iegūt tāda komersanta mantu	kļūt par dalībnieku	kļūt par akcionāru	kļūt par biedru	ieņemt amatus
TĀDĀ KOMERCSABIEDRĪBĀ, attiecībā uz kuru šī valsts amatpersona, pildot savus pienākumus,				
1)	pieņēmusi lēmumu par iepirkumu valsts vai pašvaldības vajadzībām,			
2)	pieņēmusi lēmumu par valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļu piešķiršanu,			
3)	pieņēmusi lēmumu par valsts vai pašvaldības privatizācijas fonda līdzekļu piešķiršanu			
4)	veikusi uzraudzības, kontroles vai sodīšanas funkcijas			

 NB! Nevis visām pašvaldības amatpersonām, bet tikai **republikas pilsētu domju un rajonu padomju priekšsēdētājiem un šo pašvaldību izpilddirektoriem** ir jāievēro šie noteikumi divus gadus pēc tam, kad valsts amatpersona ir beigusi pildīt attiecīgā amata pienākumus.²³

5. Administratīvo aktu izdošanas, uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkciju veikšanas un līgumu slēgšanas ierobežojumi

*Valsts amatpersonai ir aizliegts, pildot valsts amatpersonas pienākumus, sagatavot vai izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības, kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti.*²⁴

²³ Likuma 10.panta piektā daļa

²⁴ Likuma 11.panta pirmā daļa

5. tab. Valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu pārskats

VALSTS AMATPERSONAI IR AIZLIEGTS					
pildot valsts amatpersonas pienākumus			vēl 2 gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās ar darījumu partneriem		
sagatavot vai izdot administratīvos aktus	veikt uzraudzību	veikt kontroli	veikt izziņas vai sodīšanas funkcijas	slēgt līgumus	veikt citas darbības
kurās šī valsts amatpersona , tās radinieki vai darījumu partneri			attiecībā uz saviem darījumu partneriem		
ir PERSONISKI VAI MANTISKI IEINTERESĒTI			neatkarīgi no tā, vai ir vai nav PERSONISKI vai MANTISKI IEINTERESĒTI		
„ Radinieks ” - tēvs, māte, vecāmāte, vekaistēvs, bērns, mazbērns, adoptētais, adoptētājs, brālis, māsa, pusmāsa, pusbrālis vai laulātais			„ Darījumu partneri ” — fiziskā vai juridiskā persona vai uz līguma pamata izveidota fizisko un juridisko personu apvienība, kas ir deklarējamās darījumu attiecībās ar valsts amatpersonu		
„ Personiska ieinteresētība ” - jebkuras personiskās intereses (karjeras izaugsme, iespēja ietekmēt kādus procesus, mazāka kontroles iespējamība, u.tml.)			„ Mantiska ieinteresētība ” ir nosakāma atkarībā no iegūstamā vai iespējamā mantiskā labuma		

 NB! Viena no visvairāk piemērotākajām Likuma normām, kas ir jāzina un jāievēro katrai valsts amatpersonai.

Minētā norma nosaka aizliegumu veikt amatpersonas darbības, pastāvot noteiktiem apstākļiem. Kādi būtu šie apstākļi?

Pirmkārt, aizliegums ir attiecināms uz gadījumiem, kad tiek pildīti tie valsts amatpersonas pienākumi, kas izriet no normatīvajiem aktiem vai kas regulē attiecīgās amatpersonas darbību, piemēram:

- likumi,
- Ministru kabineta noteikumi,
- instrukcijas
- rīkojumi
- amata apraksti
- darba līgumi u.t.t.

Tādējādi tā nebūs kura katra valsts amatpersonas rīcība, piemēram, ārpus darba pienākumu pildīšanas vai esot citā amatā, kas nav valsts amatpersonas amats.

Otrkārt, būtu vēlams pievērst uzmanību, ka šajā Likumā atšķirībā no pirms tam spēkā bijušā Korupcijas novēršanas likuma, aizliegums skar ne tikai administratīvo aktu (Korupcijas novēršanas likumā – lēmumu) **izdošanu**, bet arī to **sagatavošanu**.

Treškārt, salīdzinājumā ar Korupcijas novēršanas likumu spēkā esošais Likums nosaka aizliegumu **veikt arī citas darbības**, kurās šī valsts amatpersona, tās radnieki vai darījumu partneri ir personiski vai mantiski ieinteresēti. Likumdevējs nav sīkāk definējis, ko saprast ar minētajām citām darbībām, tādējādi šis termins ir ļoti plaši interpretējams. Tie var būt arī iestādes iekšējie lēmumi vai jebkura cita rīcība, kurās minētās personas ir personiski vai mantiski ieinteresētas.

Ceturtkārt, subjektu loks, attiecībā uz kurām noteikts minētais aizliegums ir

- 1) pati valsts amatpersona,
- 2) tās radnieki
- 3) tās darījumu partneri.

Radnieku loks Likumā definēts pietiekami konkrēti:

„radnieks” ir tēvs, māte, vecāmāte, vecaistēvs, bērns, mazbērns, adoptētais, adoptētājs, brālis, māsa, pusbāsa, pusbrālis vai laulātais.²⁵

Turpretī termins „darījumu partneris” nav skaidrots tik viennozīmīgi.

darījumu partneri — fiziskā vai juridiskā persona vai uz līguma pamata izveidota fizisko un juridisko personu apvienība, kas saskaņā ar šā likuma noteikumiem ir deklarējamās darījumu attiecībās ar valsts amatpersonu²⁶.

Lai noskaidrotu, vai konkrētā persona ir darījumu partneris šā Likuma izpratnē, būtu jāpārlicinās, vai darījumu attiecības ar valsts amatpersonu ir **deklarējamas** saskaņā ar Likuma 24.pantu. Tajā uzskaitīta valsts amatpersonas deklarācijā norādāmā informācija, it īpaši

- par citiem amatiem, ko tā ieņem papildus valsts amatpersonas amatam;
- par uzņēmuma līgumiem vai pilnvarojumiem, kurus tā veic vai kuros noteiktās saistības pilda;
- par to, ka tā ir individuālais komersants;
- par komercsabiedrībām, kuru dalībnieks, akcionārs vai biedrs tā ir;

Piektkārt, ierobežojumi attiecas tikai uz tiem gadījumiem, kad valsts amatpersonas darbībās noteiktas personas ir personiski vai mantiski ieinteresētas. Arī terminus „personiska ieinteresētība” un „mantiska ieinteresētība” likumdevējs nav skaidrojis un tie ir interpretējami. Ja mantiskai

²⁵ Likuma 1. panta 6. punkts.

²⁶ Likuma 1. panta 4. punkts.

ieinteresētībai ir nosakāmi kritēriji atkarībā no iegūstamā vai iespējamā mantiskā labuma, tad personiskai ieinteresētībai šādu kritēriju nav. Šādos gadījumos ir ņemamas vērā jebkuras personiskās intereses (karjeras izaugsme, iespēja ietekmēt kādus procesus, mazāka kontroles iespējamība, u.t.t.)

*Valsts amatpersona nedrīkst izdot administratīvos aktus, veikt uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas, slēgt līgumus vai veikt citas darbības attiecībā uz saviem darījumu partneriem arī divus gadus pēc līgumisko attiecību izbeigšanās.*²⁷

Nosaka aizliegumu veikt valsts amatpersonas darbības attiecībā uz darījumu partneriem. Turklāt minētās darbības ir aizliegtas neatkarīgi no tā, vai valsts amatpersona vai tās darījumu partneris ir personiski vai mantiski ieinteresēti.

*3) Personai, kura pirms stāšanās valsts amatpersonas amatā ir bijusi komercsabiedrības pārraudzības institūcijas, izpildinstitūcijas vai kontroles institūcijas loceklis, pēc tam, kad tā kļuvusi par valsts amatpersonu un izbeigusi darbu vai citas civiltiesiskās attiecības ar komercsabiedrību, vēl divus gadus ir aizliegts izdot administratīvos aktus, kas skar attiecīgās komercsabiedrības darbību.*²⁸

*4) Šā panta trešajā daļā noteiktais administratīvo aktu izdošanas ierobežojums neattiecas uz tām valsts amatpersonām, kuras pirms stāšanās valsts amatpersonas amatā bijušas tādas komercsabiedrības pārraudzības institūcijas, izpildinstitūcijas vai kontroles institūcijas locekļi, kurā valsts vai pašvaldības daļa pamatkapitālā atsevišķi vai kopumā pārsniedz 50 procentus.*²⁹

Savukārt šī panta trešajā daļā ir ietverts aizliegums izdot administratīvos aktus, kas «skar attiecīgās komercsabiedrības darbību».

6. tab. Valsts amatpersonai noteiktie ierobežojumi

→				
JA	komercsabiedrības* pārraudzības institūcijas loceklis	}	TAD	viņam divus gadus ir aizliegts
	komercsabiedrības* izpildinstitūcijas loceklis			izdot administratīvos aktus , kas skar attiecīgās komercsabiedrības darbību
	komercsabiedrības* kontroles institūcijas loceklis			
		kļūst par valsts amatpersonu un izbeidz darbu vai citas civiltiesiskās attiecības ar komercsabiedrību		

²⁷ Likuma 11.panta otrā daļa

²⁸ Likuma 11.panta trešā daļa

²⁹ Likuma 11.panta ceturtnā daļa

6. Aizliegums ietekmēt administratīvo aktu izdošanu, kā arī uzraudzības, kontroles, izziņas un sodīšanas funkciju veikšanu.

Valsts amatpersonai ir aizliegts, izmantojot savu amata stāvokli, jebkādā veidā ietekmēt citas valsts amatpersonas, kad tās sagatavo vai izdod administratīvos aktus vai veic uzraudzības, kontroles, izziņas un sodīšanas funkcijas attiecībā uz:

- 1) šo amatpersonu, tās radniekiem vai darījumu partneriem;*
- 2) jautājumiem, kuru izlemšana ietekmē vai var ietekmēt šīs amatpersonas, tās radnieku vai darījumu partneru personiskās vai mantiskās intereses;*
- 3) tām fiziskajām vai juridiskajām personām, no kurām šī amatpersona vai tās radnieki gūst jebkāda veida ienākumus;*
- 4) tādu komercsabiedrību, kuras dalībnieks, akcionārs, biedrs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī amatpersona vai tās radnieks, kā arī attiecībā uz individuālo komersantu, kas pats ir valsts amatpersona vai tās radnieks.³⁰*

Ietekmēšana veikt šāda veida pretlikumīgas darbības var izpausties dažādos veidos – iebiedēšanas, draudēšanas, pierunāšanas, solījumu u.c. veidos. Svarīgi atcerēties, ka šāda veida darbības atsevišķos gadījumos var robežoties arī ar krimināli sodāmu darbību (Krimināllikuma 318.pants – dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana un 132.pants – draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu).

7. Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi.

Par dāvanām šā likuma izpratnē uzskatāmi jebkuri mantiski vai citāda veida labumi, to skaitā:

- pakalpojumi,*
- tiesību nodošana,*
- atsvabināšana no pienākuma,*
- atteikšanās no kādas tiesības valsts amatpersonai vai tās radniekam par labu,*
- kā arī citas darbības, ar kurām šīm personām tiek piešķirts kāds labums.³¹*

Par dāvanām ir uzskatāmi ne tikai priekšmetiski labumi, bet arī dažāda veida civiltiesiska rakstura darījumi, kas piešķir valsts amatpersonai kādu

³⁰ Likuma 12.pants

³¹ Likuma 13. panta otrā daļa

labumu. Piemēram, apmaksāts ārzemju ceļojums, studiju maksas segšana, dzīvokļa remonts u.tml.

1) Valsts amatpersonai ir aizliegts tieši vai netieši pieņemt dāvanas, izņemot šā panta trešajā un sestajā daļā noteiktos gadījumus.³²

Šeit ir paredzēti divi atšķirīgi gadījumi, kuros noteikti ierobežojumi pieņemt dāvanas – amata pienākumu pildīšanas laikā un ārpus amata pienākumu pildīšanas. Amata pienākumu pildīšana ir tādu darbību veikšana, kuras saskaņā ar normatīvajiem aktiem, amata aprakstu vai darba līgumu valsts amatpersonai uzliktas par pienākumu vai noteiktas par tiesībām.

3) Valsts amatpersonai saistībā ar tās darbību valsts amatpersonas amatā ir atļauts pieņemt tikai (...) dāvanas, kuras pasniedz:

- 1) ārvalstu amatpersonas oficiālo vai darba vizīšu laikā ārvalstīs;*
- 2) ārvalstu delegācijas vai ārvalstu amatpersonas savu valsts, oficiālo vai darba vizīšu laikā Latvijas Republikā;*
- 5) Latvijas Republikas valsts svētkos un atceres un atzīmējamās dienās;*
- 6) tās valsts vai pašvaldības institūcijas jubilejā, kurā strādā šī amatpersona;*
- 7) likumos paredzētajos citos gadījumos.*

Minētais dāvanu pieņemšanas gadījumu uzskaitījums ir izsmelošs un citos gadījumos amatpersona nav tiesīga pieņemt dāvanu (šeit ir citēti tikai tie gadījumi, ar kuriem varētu saskarties pašvaldību darbinieki, netiek minēti gadījumi, kad dāvanas ir atļauts pieņemt, piemēram, Ārlietu ministrijas amatpersonām vai valsts augstākajām amatpersonām). Turklāt svarīgi ir arī šā panta ceturtais daļas noteikumi (sk. zemāk).

Tomēr arī šajos gadījumos nav atļauts pieņemt iepriekš citētos „citāda veida labumus”, piemēram, pakalpojumus vai atsvabināšanu no pienākuma utml.

4) Valsts amatpersonai ir aizliegts pieņemt dāvanas šā panta trešajā daļā noteiktajos gadījumos, ja dāvana ir šā panta otrajā daļā minētie citāda veida labumi.³³

5) Šā panta trešajā daļā minētās dāvanas ir valsts vai attiecīgās pašvaldības īpašums. (...). Par (...) dāvanu izmantošanu un izpirkšanu saskaņā ar Ministru kabineta noteikumos paredzēto kārtību lemj tās valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājs, kurā valsts amatpersonas amatu ieņem dāvanas saņēmējs.

³² Likuma 13. panta pirmā daļa

³³ Likuma 13. panta ceturtais daļa

Būtu jāatceras, ka pašreiz spēkā esošie Ministru kabineta 1996.gada 16.jūlija noteikumi Nr.260 „Kārtība, kādā izmantojamas un izpērkamas dāvanas, kuras valsts amatpersonai ir atļauts pieņemt amata pienākumu pildīšanas laikā” ir izdoti saskaņā ar Korupcijas novēršanas likumu, kas jau ir zaudējis spēku. Tādējādi minētie noteikumi ir spēkā tikai līdz brīdim, kamēr spēkā stāsies jaunie Ministru kabineta noteikumi, un tie ir spēkā tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā ar Likumu (13.pantu).

6) Valsts amatpersonām ārpus valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas ir atļauts pieņemt dāvanas no radniekiem. No citām fiziskajām vai juridiskajām personām ārpus valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas ir atļauts pieņemt dāvanas tikai tad, ja no vienas personas gada laikā saņemtās dāvanas vērtība nepārsniedz minimālās mēnešalgas apmēru un attiecībā uz dāvinātāju valsts amatpersona divu gadu laikposmā pirms dāvanas saņemšanas nav izdevusi administratīvo aktu vai veikusi uzraudzības, kontroles, izziņas vai sodīšanas funkcijas. Ja valsts amatpersona ārpus valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas ir pieņēmusi dāvanas no fiziskajām vai juridiskajām personām, tā divus gadus pēc dāvanas pieņemšanas nav tiesīga attiecībā uz dāvanas devēju izdot administratīvo aktu vai veikt uzraudzības, kontroles, izziņas un sodīšanas funkcijas.³⁴

Ierobežojumi dāvanu saņemšanā ir atkarīgi arī no tā, kas pasniedz dāvanu – radnieks (nav noteikti dāvanas vērtības apmēra ierobežojumi) vai cita fiziskā vai juridiskā persona (ir noteikti ierobežojumi atkarībā no dāvanas vērtības, kā arī amatpersonas darba pienākumu izpildes).

Ja valsts amatpersona ārpus valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas ir pieņēmusi dāvanas no fiziskajām vai juridiskajām personām, tā divus gadus pēc dāvanas pieņemšanas nav tiesīga attiecībā uz dāvanas devēju izdot administratīvo aktu vai veikt uzraudzības, kontroles, izziņas un sodīšanas funkcijas.³⁵

---

³⁴ Likuma 13. panta sestā daļa

³⁵ Likuma 13. panta sestā daļa

7. tab. Valsts amatpersonai noteiktie dāvanu pieņemšanas ierobežojumi

DĀVANU PIEŅEMŠANA ATĻAUTA			
amata pienākumu pildīšanas laikā	1) ārvalstu amatpersonas oficiālo vai darba vizīšu laikā ārvalstīs; 2) ārvalstu delegācijas vai ārvalstu amatpersonas savu valsts, oficiālo vai darba vizīšu laikā Latvijas Republikā; 3) Latvijas Republikas valsts svētkos un atceres un atzīmējamās dienās; 4) tās valsts vai pašvaldības institūcijas jubilejā, kurā strādā šī amatpersona; 5) likumos paredzētajos citos gadījumos.		
ārpus amata pienākumu pildīšanas	1) no radniekiem (nav noteikti dāvanas vērtības apmēri)		
	1) no citām fiziskajām vai juridiskajām personām tikai tad,		
	ja	a. no vienas personas gada laikā saņemtās dāvanas vērtība nepārsniedz minimālās mēnešalgas apmēru	
		b. attiecībā uz dāvinātāju valsts amatpersona divu gadu laikposmā pirms dāvanas saņemšanas nav	izdevusi administratīvo aktu
			veikusi uzraudzības funkcijas
	veikusi kontroles funkcijas		
	veikusi izziņas funkcijas		
		veikusi sodišanas funkcijas	
JA DĀVANA IR PIEŅEMTA			
ārpus amata pienākumu pildīšanas	tad	divus gadus pēc dāvanas pieņemšanas amatpersona nav tiesīga attiecībā uz dāvanas devēju	izdot administratīvo aktu
			veikt uzraudzības funkcijas
			veikt kontroles funkcijas
			veikt izziņas funkcijas
			veikt sodišanas funkcijas

8. Ziedojumu pieņemšanas ierobežojumi.

*Ziedojums ir finanšu līdzekļu, preces vai pakalpojumu bezatlīdzības atvēlēšana (nodošana) noteiktiem mērķiem.*³⁶

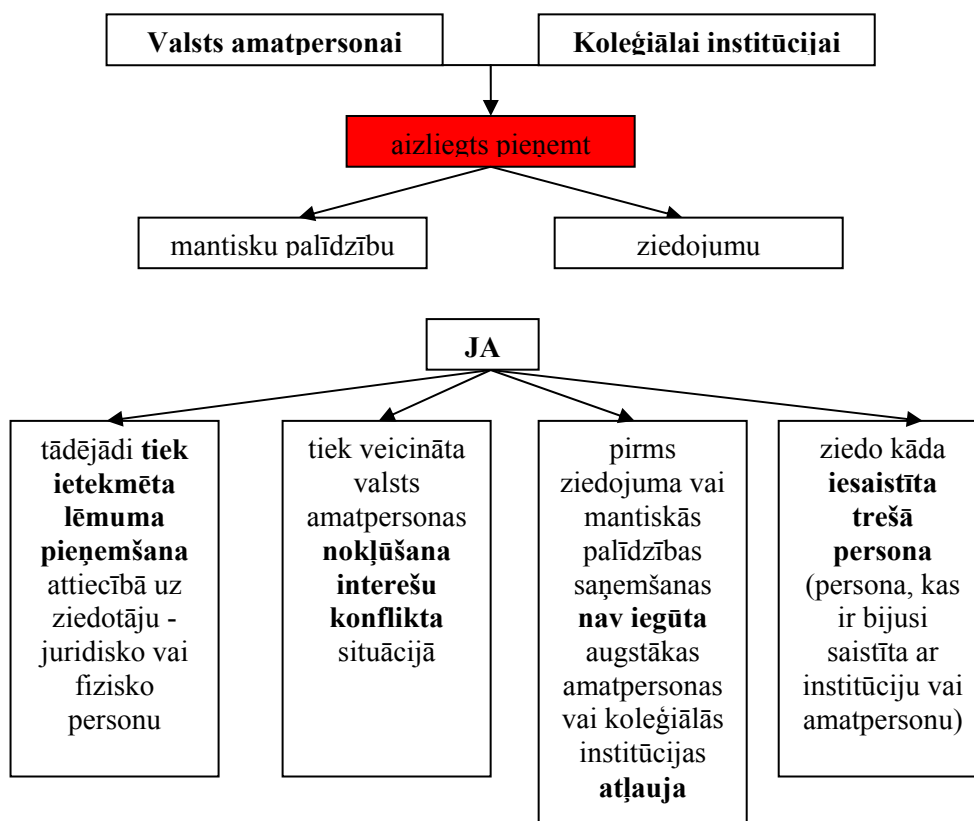
³⁶ Likuma 14. panta pirmā daļa

Atšķirībā no dāvanas ziedojums ir mantiska labuma nodošana noteiktiem mērķiem (kādas darbības izpildei, noteiktu priekšmetu iegādei vai citām vajadzībām). Likumā ir paredzētas atsevišķas situācijas, kad valsts amatpersonas ziedojumus pieņemt drīkst un kad nedrīkst.

7. tab. Valsts amatpersonai noteiktie ziedojumu pieņemšanas ierobežojumi

<u>Drīkst</u>	<u>Nedrīkst</u>
<p>pieņemt un izmantot ziedojumu un citāda veida mantisko palīdzību valsts vai pašvaldības institūcijas vajadzībām:</p> <ul style="list-style-type: none"> - personāla apmācībai - darba organizācijas uzlabošanai - tehniskā nodrošinājuma uzlabošanai 	<p>pieņemt ziedojumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pašas valsts amatpersonas vai tās radnieku vajadzībām <p>(izņemot gadījumus, kad tas nepieciešams smagas slimības ārstēšanai)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - to personu vajadzībām, no kurām šī amatpersona vai tās radnieki gūst vai ir guvuši sava valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanas laikā jebkāda veida ienākumus <p>(izņemot ienākumus no kapitāla daļām kapitālsabiedrībās, ja kapitāla daļa nepārsniedz vienu procentu no attiecīgās kapitālsabiedrības kapitāla)</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - to komersantu vajadzībām, <ul style="list-style-type: none"> ▪ kuru pārvaldes vai revīzijas institūciju loceklis ir šī valsts amatpersona vai tās radnieki ▪ kuros šai amatpersonai vai tās radniekiem pieder vairāk nekā viens procents kapitāla

Līdzīgi kā attiecībā uz dāvanu pieņemšanu, tā arī attiecībā uz ziedojumu saņemšanu valsts amatpersonām pastāv vairāki ierobežojumi, kad noteiktos apstākļos ir aizliegts prasīt vai pieņemt ziedojumu vai mantisku palīdzību publiskām vajadzībām.

 NB! Valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai ir aizliegts **vēl divus gadus** pēc ziedojuma vai mantiskās palīdzības pieņemšanas attiecībā uz ziedotāju pieņemt jebkādus lēmumus.³⁷

9. Aizliegums būt par pārstāvi

1) Valsts amatpersona nedrīkst būt par valsts vai pašvaldības institūcijas pārstāvi:

(1) ja šī amatpersona vai tās radnieki ir mantiski vai citādi personiski ieinteresēti izskatāmajā lietā vai arī ja šīs amatpersonas vai tās radnieku intereses ir pretējas tās valsts vai pašvaldības institūcijas interesēm, kuru šī amatpersona pārstāv;

(2) attiecībās ar tādām fiziskajām vai juridiskajām personām, no kurām šī amatpersona vai tās radnieki gūst jebkāda veida ienākumus;

(3) attiecībās ar saviem darījumu partneriem;

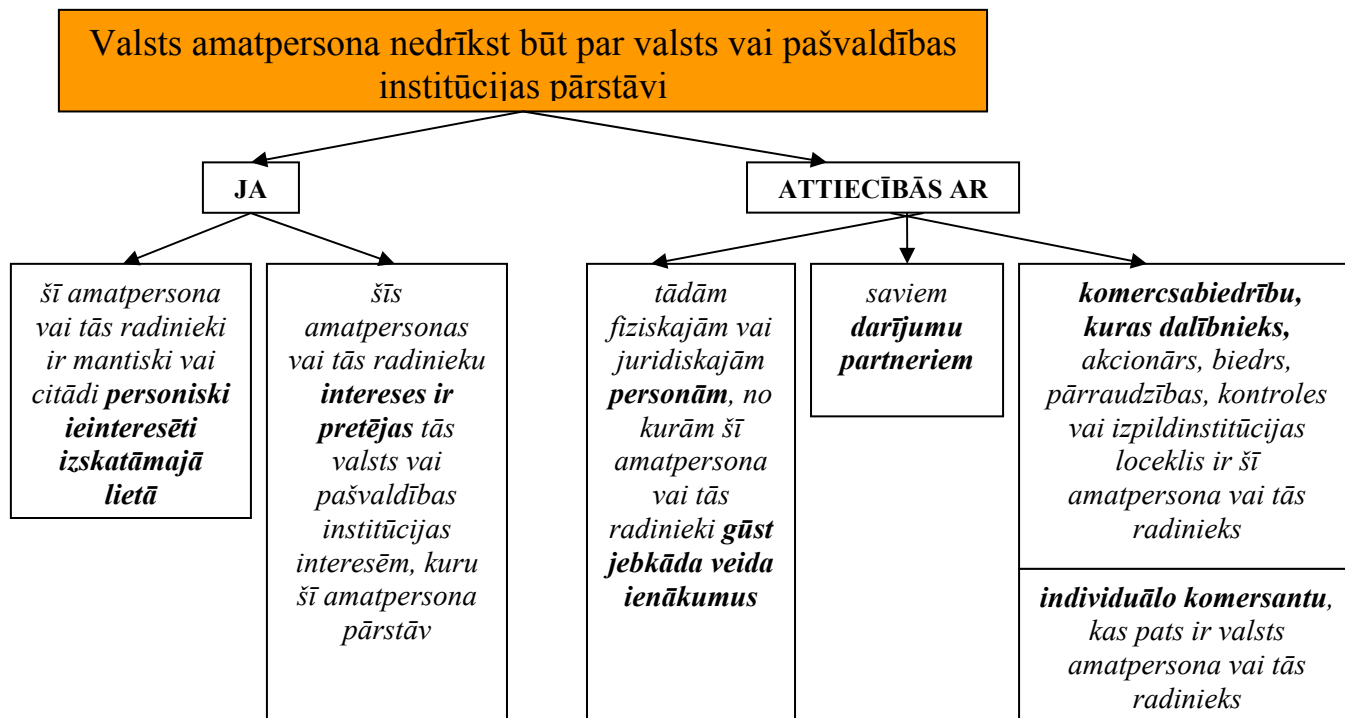
(4) attiecībās ar tādu komercsabiedrību, kuras dalībnieks, akcionārs, biedrs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī amatpersona vai tās radnieks, kā arī attiecībās ar individuālo komersantu, kas pats ir valsts amatpersona vai tās radnieks.³⁸

³⁷ Likuma 14. pants

³⁸ Likuma 15. pants

Minētā norma attiecas uz gadījumiem, kad valsts amatpersona, pildot valsts amatpersonas pienākumus, pārstāv attiecīgo valsts vai pašvaldības institūciju. Šādi var būt gadījumi, kad valsts amatpersona slēdz līgumu kā valsts vai pašvaldības institūcijas pārstāvis, pārstāv šo institūciju tiesas procesā un citas situācijas.

Valsts amatpersona nedrīkst būt par valsts vai pašvaldības kapitāla daļu turētāja pārstāvi, izņemot gadījumus, kad to paredz likums par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām.³⁹

Aizliegumam būt par pārstāvi ir izņēmumi saskaņā ar likumu „Par valsts un pašvaldību kapitāla daļām un kapitālsabiedrībām”, kas nosaka speciālu kārtību, kā tiek pārvaldītas valstij un pašvaldībai piederošās kapitāla daļas uzņēmumos un citās kapitālsabiedrībās.

10. Aizliegums saņemt papildu maksu

1) Valsts amatpersonai, kurai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, jāsniedz bezmaksas pakalpojumi vai jāpieņem lēmums, ir aizliegts par šo pienākumu pildīšanu ņemt maksu.

2) Valsts amatpersonai, kurai, pildot valsts amatpersonas amata pienākumus, par valsts vai pašvaldības noteiktu maksu jāsniedz pakalpojumi vai jāpieņem lēmums, ir aizliegts par šo pienākumu pildīšanu ņemt papildu maksu.

³⁹ Likuma 15.panta otrā daļa.

3) Maksa šā likuma izpratnē ir:

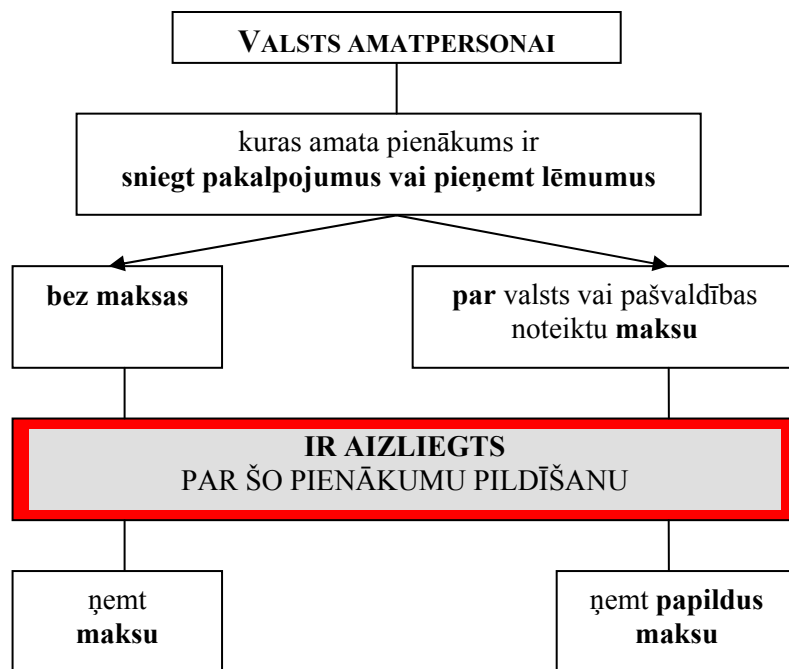
(1) mantas, tai skaitā finanšu līdzekļu, bezatlīdzības nodošana attiecīgajai valsts amatpersonai vai tās radniekiem;

(2) mantas nodošana attiecīgās valsts amatpersonas vai tās radnieku lietošanā bez maksas vai par pazeminātu maksu;

(3) pakalpojumu sniegšana attiecīgajai valsts amatpersonai vai tās radniekiem bez maksas vai par pazeminātu maksu.⁴⁰

Katrai valsts amatpersonai ir pienākums veikt visas tai uzticētās funkcijas par to algu, ko tā saņem no sava darba devēja, un tā nedrīkst personīgām vajadzībām pieprasīt vai pieņemt nekādu papildus samaksu no klientiem vai pakalpojumu saņēmējiem. Tikai tajos gadījumos, kad valsts vai pašvaldības iestāde sniedz noteiktus maksas pakalpojumus, tad amatpersona var iekasēt naudu, kas uzskaitāma un nododama institūcijas noteiktajā kārtībā.

Valsts amatpersonai noteiktie maksas pieņemšanas ierobežojumi

Termins „maksa” pēc satura ir ļoti līdzīgs Krimināllikumā minētajam jēdzienam „kukulis”, tikai paskaidro tuvāk situācijas, kad dažādi labumi ir jāizprot kā maksa. Maksa, piemēram, ir ne tikai saņemts maksājums, kas nav jāatdod, bet arī lietošana vai pakalpojuma saņemšana bez atlīdzības vai ar ievērojamām atlaidēm. Svarīgi, ka „maksa” attiecas ne tikai uz valsts amatpersonu, bet arī uz tās radniekiem.

⁴⁰ Likuma 16.pants

8. tabula. Terminu „kukulis” un „maksa” salīdzinājums

	„kukulis”	„maksa”		
Darbība	<i>materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu vai to piedāvājuma apzināti prettiesiska pieņemšana</i>	<i>mantas, tai skaitā finanšu līdzekļu, bezatlīdzības pieņemšana</i>	<i>mantas pieņemšana lietošanā bez maksas vai par pazeminātu maksu</i>	<i>pakalpojumu pieņemšana bez maksas vai par pazeminātu maksu</i>
Saņēmējs	<i>valsts amatpersona ar vai bez starpnieka</i>	<i>valsts amatpersona vai tās radnieks</i>		
Par kādu pakalpojumu	<i>par kādas darbības izdarīšanu vai neizdarīšanu kukuļdevēja vai kukuļa piedāvātāja, vai citas personas interesēs, izmantojot savu dienesta stāvokli</i>	<i>nav nozīmes, bet tas ietilpst šīs valsts amatpersonas amata pienākumos</i>		

NB! Krimināllikumā ir paredzēta bargā atbildība par kukuļņemšanu!

11. Reklamēšanas ierobežojumi

- 1) *Valsts amatpersonai ir aizliegts nodarboties ar jebkāda veida reklāmu vai izmantot savu vārdu reklamēšanai, izņemot gadījumus, kad tas ietilpst šīs valsts amatpersonas amata pienākumos.*
- 2) *Reklamēšana šā likuma izpratnē ir jebkāda valsts amatpersonas personiskā vērtējuma publiska paušana par konkrētu komersantu, tā saražoto precī vai sniegto pakalpojumu, ja šī amatpersona par to saņēmusi atlīdzību.⁴¹*

Reklamēšana Likuma izpratnē ir darbība, par kuru tiek saņemta atlīdzība. Likumā nav precīzi uzskaitīts, kā var izpausties šāda atlīdzība, tādēļ tā var būt atlīdzība gan naudā, gan arī izpausties kā materiālu vērtību nodošana, ceļojumu apmaksā un citos veidos.

⁴¹ Likuma 17.pants

12. Ierobežojums rīkoties ar valsts vai pašvaldību mantu

Valsts amatpersona drīkst rīkoties ar valsts vai pašvaldības mantu, tai skaitā finanšu līdzekļiem, likumā, Ministru kabineta noteikumos, kā arī pašvaldību domju (padomju) saistošajos noteikumos paredzētajā kārtībā.⁴²

Valsts amatpersonas pēc sava statusa ir vienīgie institūciju darbinieki, kas drīkst rīkoties ar valsts un pašvaldību mantu. Tieši tādēļ, lai nepieļautu mantas nelietderīgu izmantošanu pretēji sabiedrības interesēm, valsts amatpersonas rīcība ir strikti regulēta un tiek noteikti visi Likumā minētie ierobežojumi.

Šis Likums nenosaka kārtību, kā jārīkojas ar valsts vai pašvaldības mantu, bet atsaucas uz citiem normatīvajiem aktiem (likumiem, Ministru kabineta noteikumiem un pašvaldību domju (padomju) noteikumiem). Praksē valsts amatpersonu rīcību ar valsts vai pašvaldības mantu regulē arī institūciju iekšējie normatīvie akti – noteikumi, instrukcijas, rīkojumi, pavēles u.c., kas savukārt nedrīkst būt pretrunā ar normatīvajiem aktiem, kuriem ir augstāks spēks.

Rīcība ar valsts vai pašvaldības mantu, tai skaitā finanšu līdzekļiem, šā likuma izpratnē ir pilnvarotas valsts amatpersonas lēmuma sagatavošana vai pieņemšana par valsts vai pašvaldības mantas iegūšanu vai nodošanu īpašumā vai lietošanā, vai atsavināšanu citām personām, kā arī par valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļu pārdali.⁴³

Ne visa rīcība ar valsts vai pašvaldības mantu vai finanšu līdzekļiem ir atbilstoša Likuma izpratnei, bet tikai tāda, kas:

- 1) izpaužas, kā lēmuma sagatavošana vai pieņemšana;
- 2) to veic pilnvarota valsts amatpersona (valsts amatpersonas pilnvaras izriet no normatīvajiem aktiem – likumiem, Ministru kabineta noteikumiem, kā arī amata aprakstiem un darba līgumiem u.c. dokumentiem);
- 3) minētie līgumi attiecas uz valsts vai pašvaldības mantas iegūšanu vai nodošanu īpašumā vai lietošanā u.t.t.

Rīcība ar valsts vai pašvaldības mantu šā likuma izpratnē nebūs valsts vai pašvaldības iestādē strādājoša autovadītāja rīcība ar viņam nodoto autotransporta līdzekli.

Šai normai īpašu uzmanību ir jāpievērš institūciju vadītājiem, kas sastāda valsts amatpersonu sarakstus, jo rīcība ar valsts vai pašvaldības mantu ir viena no valsts amatpersonas pazīmēm (Likuma 4.panta otrā daļa). Šis apstāklis ir

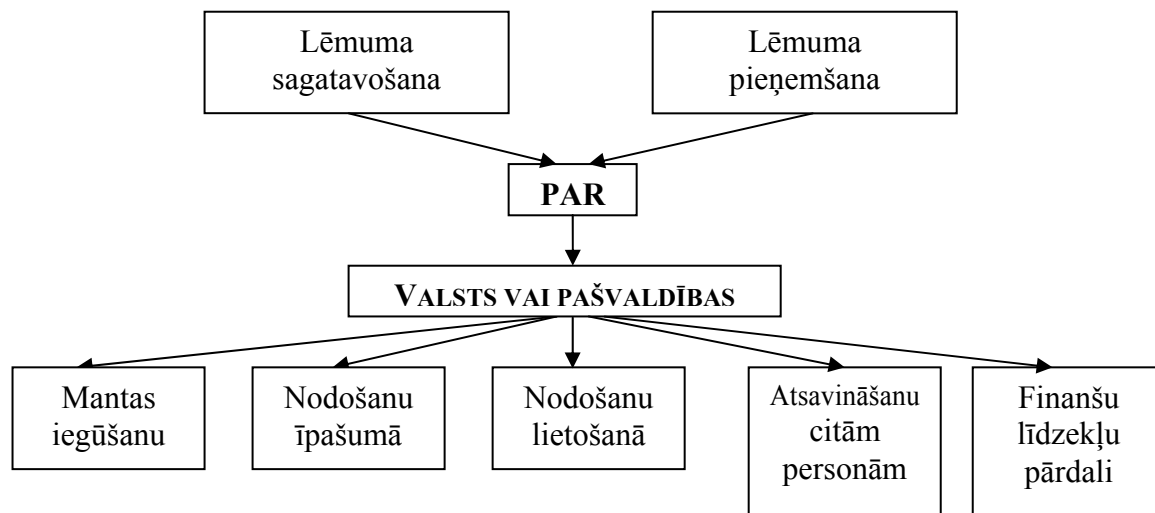
---

⁴² Likuma 18.panta pirmā daļa

⁴³ Likuma 18.panta otrā daļa

jāņem vērā, izvērtējot konkrētu institūcijas amatpersonu vai darbinieku atbilstību valsts amatpersonas statusam.

9.shēma.. *Rīcība ar valsts vai pašvaldības mantu*

NB!

Rīcība ar valsts vai pašvaldības mantu ir ne tikai lēmumu pieņemšana, bet arī to sagatavošana.

Lēmuma sagatavošana, piemēram,

- 1) situācijas apzināšana,
- 2) informācijas savākšana un analīze,
- 3) dažādu dokumentu projektu izstrāde, sākot ar tādām darbībām kā dokumenta tehniskā izstrāde, noformēšana un pārbaude,
- 4) iepirkumu komisijas lēmumu pieņemšana, kas ir saistoši iestādes vadītājam.

13. Informācijas izmantošanas aizliegums

Informāciju, kas valsts amatpersonai ir pieejama saskaņā ar valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu, aizliegts prettiesiski izpaust vai izmantot mērķiem, kas nav saistīti ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu vai konkrētu darba uzdevumu pildīšanu.⁴⁴

Strādājot pašvaldības iestādē, valsts amatpersonas rīcībā nonāk ļoti daudz informācijas – gan par pašvaldības mantu un īpašumiem, pašvaldībā pieejamajiem finanšu resursiem un to izlietošanas plāniem, dažādu uzņēmēju komercdarbības iecerēm un būvniecības projektiem un daudz citu ziņu. Liela

⁴⁴ Likuma 19.pants

daļa no šīs informācijas ir vispārpieejama, ko drīkst pieprasīt un izmantot jebkurš Latvijas iedzīvotājs. Tomēr tā kā šīs informācijas apjoms ir milzīgs, tad, tikai personas, kas ar to strādā, spēj izsekot lielajai dokumentu un lēmumu plūsmai, tādēļ ir jāvērtē, kādos apstākļos un ar kādu mērķi informācija tiek izmantota.

Informācijas prettiesiskas izpaušanas mērķi

- darbības, kas nav saistītas ar valsts amatpersonas amata pienākumu veikšanu,
- rīcība, kas pozitīvi ietekmē amatpersonas, radnieku vai darījumu partneru personīgās, materiālās vai citas intereses.

Informācijas prettiesiska izpaušana var notikt gan par atlīdzību, gan arī bez tās.

NB! Zināšanai:

Citas tiesību normas, kas aizliedz izpaust slepenu vai konfidenciālu informāciju, par ko ir paredzēta kriminālatbildība:

- 1) par valsts noslēpuma izpaušanu (Krimināllikuma 94. un 95.pants),
- 2) par dienesta noslēpumu un komercnoslēpumu saturošu ziņu neatļauta iegūšana un izpaušana (Krimināllikuma 200.pants)
- 3) par pirmstiesas izmeklēšanas datu izpaušana (Krimināllikuma 304.pants).

Atbildība par Interesešu konflikta novēršanas likumā ietvertās prasības nepildīšanu ir piemērojama gadījumos, kad nav piemērojamas Krimināllikuma normas, t.i., par mazāk nozīmīgiem pārkāpumiem.

IV. Valsts amatpersonas pienākumi interešu konflikta novēršanā:

Likums nosaka ne tikai konkrētus aizliegumus, kuri ir jāievēro valsts amatpersonām, bet arī nosaka citus pienākumus, kuri ir jāizpilda interešu konflikta novēršanā. Tos varētu iedalīt trijās grupās:

- 1) pašvaldības institūcijas vadītāja pienākumi;
- 2) valsts amatpersonas pienākumi;
- 3) valsts amatpersonu uzvedības (ētikas) noteikumi.

1. Pašvaldības institūcijas vadītāja pienākumi

1) Valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājam ir pienākums atbilstoši savai kompetencei nepieļaut, lai šajā institūcijā strādājošās valsts amatpersonas

nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īstenotu valsts amatpersonas amata pilnvaras.

2) Valsts vai pašvaldības institūcijas vadītāja pienākums ir ar rakstveida rīkojumu nodot kādas funkcijas vai uzdevuma izpildi citai valsts amatpersonai, ja valsts amatpersona, kurai konkrētā funkcija vai uzdevums atbilstoši tās amata pienākumiem būtu jāveic, ir interešu konflikta situācijā.

3) Valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājam šajā likumā paredzētajos gadījumos un kārtībā ir pienākums izlemt jautājumu par valsts amatpersonas iespējamo amata savienošānu ar citu amatu, uzņēmuma līguma vai pilnvarojuma izpildi.

4) (Izslēgta ar 08.05.2003. likumu.

5) Valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājam ir pienākums šajā likumā un Ministru kabineta noteiktajā kārtībā nodrošināt, lai tiktu sastādīti un šā likuma izpildi kontrolējošai institūcijai iesniegti to personu saraksti, kuras valsts vai pašvaldības institūcijā ieņem valsts amatpersonas amatu.⁴⁵

Lai katrā valsts vai pašvaldības iestādē tiktu īstenota iekšējā kontrole (pretkorupcijas pasākumu izpratnē), daļa no atbildības par interešu konfliktu novēršanu ne tikai Latvijā, bet arī citās valstīs tiek uzlikta institūcijas vadītājam. Tas ir tāpēc, ka ļoti daudzos gadījumos tieši iestādes vai uzņēmuma iekšienē ir iegūstama informācija par valsts amatpersonu iespējamo pretlikumīgo darbību, kā arī pastāv iespēja veikt pasākumus, kas šāda veida pretlikumīgu darbību izskaustu vai ierobežotu.

Likums institūcijas vadītājam izvirza **vispārēju prasību** – nepieļaut, lai viņa pakļautībā strādājošās valsts amatpersonas nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īsteno valsts amatpersonas amata pilnvaras.

Papildus institūcijas vadītājam ir uzlikti **konkrētie pienākumi**:

- funkciju vai uzdevumu izpildes nodošana citai valsts amatpersonai,
- jautājuma izlemšana par iespējamo amatu savienošānu,
- valsts amatpersonu amatu sarakstu sastādīšana,
- kontrolējošo institūciju informēšana par Likuma pārkāpumiem.

---

⁴⁵ Likuma 20.pants

10. tabula. *Institūcijas vadītāja pienākumi*

PAŠVALDĪBAS INSTITŪCIJAS VADĪTĀJAM IR PIENĀKUMS			
nepieļaut interešu konfliktu	nodot funkcijas, ja ir interešu konflikts	lemt par amatu savienošanu	sastādīt un iesniegt amatpersonu sarakstus
<ul style="list-style-type: none"> nepieļaut, lai šajā institūcijā strādājošās valsts amatpersonas nonāktu interešu konflikta situācijā un šādā situācijā īstenotu valsts amatpersonas amata pilnvaras 	<p>ar rakstveida rīkojumu nodot kādas funkcijas vai uzdevuma izpildi citai valsts amatpersonai</p> <p style="text-align: center;">↑</p> <p>ja valsts amatpersona, kurai konkrētā funkcija vai uzdevums atbilstoši tās amata pienākumiem būtu jāveic, ir interešu konflikta situācijā</p>	<p>izlemt jautājumu par valsts amatpersonas iespējamo amata savienošanu ar</p> <ul style="list-style-type: none"> citu amatu, uzņēmuma līguma izpildi, pilnvarojuma izpildi 	<p>nodrošināt, lai</p> <ul style="list-style-type: none"> tiktu <u>sastādīti</u> un šā likuma izpildi kontrolējošai institūcijai <u>iesniegti</u> <p>to personu saraksti, kuras valsts vai pašvaldības institūcijā ieņem valsts amatpersonas amatu</p>

2. Valsts amatpersonas pienākumi

1) Valsts amatpersona nekavējoties rakstveidā sniedz informāciju augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai:

(1) par pašas, savu radnieku vai darījumu partneru mantisko vai citu personisko ieinteresētību kādas darbības veikšanā, kura ietilpst tās amata pienākumos;

(2) par komercsabiedrībām, kuru dalībnieks, akcionārs, biedrs, pārraudzības, kontroles vai izpildinstitūcijas loceklis ir šī valsts amatpersona vai tās radnieks, vai par to, ka pati valsts amatpersona vai tās radnieks ir individuālais komersants, kas saņem attiecīgās valsts vai pašvaldības institūcijas pasūtījumu par iepirkumu valsts vai pašvaldības vajadzībām, valsts vai pašvaldības finanšu līdzekļus, valsts vai pašvaldības garantētus kredītus vai valsts vai pašvaldības privatizācijas fonda līdzekļus, izņemot gadījumus, kad tos piešķir atklāta konkursa rezultātā.

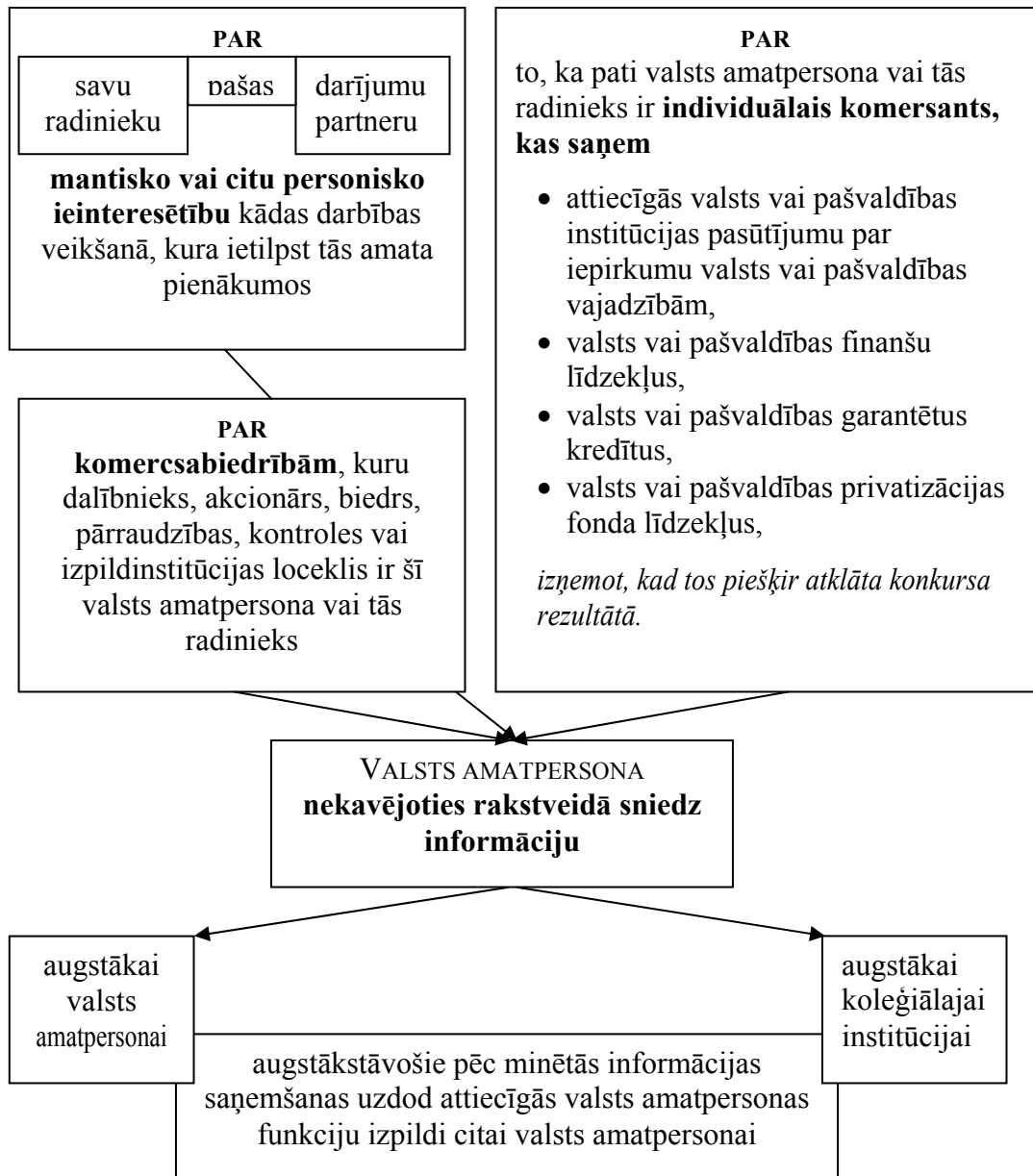
2) Augstāka valsts amatpersona vai koleģiālā institūcija pēc šā panta pirmajā daļā minētās informācijas saņemšanas uzdod attiecīgās valsts amatpersonas funkciju izpildi citai valsts amatpersonai.⁴⁶

Minētais pants lielā mērā sasaucas ar iepriekšējo pantu, bet nosaka nevis institūcijas vadītāja pienākumu, bet katras valsts amatpersonas pienākumus gadījumos, kad viņas pašas, radnieku vai darījumu partneru intereses saskaras ar valsts amatpersonas pienākumiem, realizējot valsts vai pašvaldības intereses.

⁴⁶ Likuma 21.pants

11. shēma. Valsts amatpersonas pienākumi interešu konflikta situācijā

3. Valsts amatpersonu uzvedības (ētikas) noteikumi

1) Valsts amatpersonas darbojas atbilstoši attiecīgajā profesijā, jomā vai nozarē apstiprinātajiem uzvedības (ētikas) kodeksiem.

2) Valsts amatpersona atsakās no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.⁴⁷

⁴⁷ Likuma 22.pants

Valsts amatpersonu uzvedības ētika ir jauninājums Likumā, salīdzinot ar Korupcijas novēršanas likumu. Lai gan ne visās sfērās vai profesijās ir apstiprināti ētikas kodeksi, tomēr pēdējā laikā ētiskas uzvedības nozīme valsts un pašvaldību institūciju darbā un amatpersonu darbības kontrolē palielinās. Daļa amatpersonu (tajā skaitā iestāžu vadītāju) pret ētikas kodeksu ieviešanu izturas skeptiski, tomēr jāatzīmē, ka ar Likuma un citu normatīvo aktu palīdzību ne vienmēr var būt iespējams ietekmēt jebkuras amatpersonas rīcības ētiskumu. Tāpat jāņem vērā, ka katrai darbības jomai vai profesijai ir sava specifika, kuru ir grūti identificēt un regulēt ar vienu, vispārēju rakstura normatīvo aktu. Tādēļ, lai nodrošinātu valsts amatpersonu patiešām godprātīgu rīcību, būtu vēlams izstrādāt un ieviest ētikas kodeksus visās iestādēs.

Lai arī prasība amatpersonai atteikties no tādas rīcības, kas ētisku iemeslu dēļ varētu šķist apšaubāma, lielā mērā balstās tikai uz vispārēju principu novērst jebkuras aizdomas par amatpersonas savtīgumu, nevis konkrētu aizliegumu, par ko varētu draudēt sods, tomēr kontrolējošās institūcijas, tajā skaitā arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, ir piemērojušas šo normu praksē. Kā piemēru varētu minēt gadījumu, kad valsts amatpersona bija pieņēmusi lēmumu attiecībā uz savu radnieku, kurš nav minēts starp Likuma 1.panta 6.punktā uzskaitītajām personām, tomēr bija pamats uzskatīt, ka arī šādas, attālas radniecības saites varētu būt par pamatu lēmuma objektivitātes apšaubīšanai.

V. Valsts amatpersonu deklarācijas

Valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas kārtību, tajās norādāmo informāciju, iesniegšanas termiņus, kā arī deklarāciju publisko pieejamību regulē Likuma 23. – 26.pants. To aizpildīšanas un iesniegšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2002.gada 22.oktobra noteikumi Nr.478 „Kārtība, kādā aizpildāmas, iesniedzamas, reģistrējamas un glabājamās valsts amatpersonu deklarācijas un iesniedzami valsts amatpersonu saraksti”.

Ņemot vērā to, ka deklarāciju aizpildīšana ir atsevišķa, visai plaša tēma, šīs rokasgrāmatas ietvaros to neskarsim, tādēļ šajā rokasgrāmatā tiks aplūkoti tikai vispārējie ar valsts amatpersonu deklarācijām saistītie jautājumi.

12. tabula. Deklarāciju iesniegšanas kārtība un iesniegšanas termiņi

DEKLARĀCIJAS VEIDS	IESNIEGŠANAS TERMIŅŠ
deklarācija, kuru iesniedz, stājoties amatā	stājoties valsts amatpersonas amatā – mēneša laikā no dienas , kad pieņemts lēmums par tās iecelšanu, ievēlēšanu vai apstiprināšanu valsts amatpersonas amatā vai saskaņā ar likumu ir sācies pašvaldības domes (padomes) deputāta pilnvaru laiks
kārtējā gada deklarācija	ik gadu līdz 1.aprīlim
deklarācija, kuru iesniedz, beidzot pildīt amata pienākumus	gadījumā, ja persona valsts amatpersonas amatu ieņēmusi ilgāk par trim mēnešiem, beidzot pildīt amata pienākumus, 15 dienu laikā no amata pienākumu pildīšanas pēdējās dienas
deklarācija, kuru iesniedz pēc tam, kad amata pienākumu pildīšana ir izbeigta	pašvaldību domju (padomju) priekšsēdētāji un pašvaldību izpilddirektori, ja viņi attiecīgā amata pienākumus ir pildījuši ilgāk par trim mēnešiem; šo deklarāciju iesniedz par 24 mēnešiem , kas seko pēc tam, kad valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšana ir izbeigta <ul style="list-style-type: none"> • deklarāciju par pirmajiem 12 mēnešiem iesniedz ne vēlāk kā 15.mēnesī, • bet par nākamajiem 12 mēnešiem — ne vēlāk kā 27.mēnesī pēc tam, kad valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšana ir izbeigta

NB! Svarīgi atcerēties!

- valsts amatpersonas deklarācijas ir iesniedzamas Valsts ieņēmumu dienestā;
- valsts amatpersonas deklarācija, kuru iesniedz, stājoties amatā un deklarācija, kuru iesniedz, beidzot pildīt amata pienākumus, nav jāiesniedz, ja valsts amatpersona turpina pildīt citu valsts amatpersonas amatu vai stājas jaunā valsts amatpersonas amatā;
- deklarācijā ir publiski pieejamā un publiski nepieejamā daļa – publiski nepieejamā deklarācijas daļa ir deklarācijā norādītā valsts amatpersonas, tās radnieku un citu deklarācijā minēto personu dzīvesvieta un personas kods, kā arī darījumu partneri, tai skaitā parādniēki un kreditori;
- publiska pieejamība šā likuma izpratnē ir masu saziņas līdzekļu darbinieku, kā arī citu personu tiesības iepazīties ar jebkuras valsts amatpersonas deklarācijām, kā arī publicēt tajās ietvertās ziņas;
- par publiskās pieejamības nodrošināšanu ir atbildīga valsts amatpersona vai tās institūcijas vadītājs, kas saskaņā ar šo likumu pārbauda deklarācijas, kā arī valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājs, kas saņēmis attiecīgās deklarācijas kopiju;

- ar publiski nepieejamās deklarācijas daļas informāciju var iepazīties tikai tās valsts amatpersonas un institūcijas, kuras saskaņā ar šo likumu pārbauda deklarācijas, kā arī likumā noteiktajos gadījumos — prokurors un izziņas vai valsts drošības iestādes;
- republikas pilsētu domju deputātu deklarācijas ne vēlāk kā mēnesi pēc to iesniegšanas publicē laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”, vienlaikus publicējot arī elektroniski.

VI. Pārkāpumu izskatīšana un faktu pārbaude

To, kāda ir interešu konfliktu un deklarāciju pārbaudes kārtība, nosaka Likuma 27. un 28.pants. Valsts amatpersonu saraksti un valsts amatpersonu deklarācijas ir jāiesniedz Valsts ieņēmumu dienestā, kas pārbauda deklarāciju aizpildīšanas pareizību un pilnību, savukārt Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam ir tiesības pārbaudīt, vai deklarācijās norādītās ziņas neliecina par Likumā noteikto ierobežojumu pārkāpšanu, kā arī kontrolēt valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu izpildi.

Deklarācijas pārbaudes gaitā nepieciešamības gadījumā Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam un Valsts ieņēmumu dienestam ir tiesības pieprasīt un saņemt informāciju un dokumentus:

- no attiecīgās valsts amatpersonas,
- no valsts vai pašvaldības institūcijām,
- no komersantiem,
- no sabiedriskajām organizācijām,
- no politiskajām organizācijām un to apvienībām,
- no reliģiskajām organizācijām,
- nepieciešamības gadījumā - no citām institūcijām,
- no tām personām, kuras norādītas vai saskaņā ar šā likuma noteikumiem bija jānorāda attiecīgajā deklarācijā.

Jāatzīmē, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 10.panta 4.punkts nosaka vēl plašākas biroja amatpersonu tiesības. Minētā likuma norma nosaka, ka biroja amatpersonai atbilstoši tās kompetencei ir tiesības pieprasīt un saņemt bez maksas no valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēm, uzņēmumiem (uzņēmējsabiedrībām), organizācijām, amatpersonām un **citām personām** informāciju, dokumentus un citus materiālus neatkarīgi no to slepenības režīma.

Viena no Likuma būtiskām iezīmēm atšķirībā no Korupcijas novēršanas likuma ir tā, ka Likumā daudz lielāka vērība ir pievērsta valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa kontrolei un ir ietverts arī tā saucamais „legālās prezumpcijas princips”. Šis princips nozīmē, ka pienākums pierādīt noteiktus faktus ir nevis

valsts institūcijām, bet gan personām, kuru rīcība tiek apšaubīta (šajā gadījumā valsts amatpersonām).

Ja deklarācijas pārbaudes gaitā atklājas fakti, kas liecina par to, ka valsts amatpersona ir izmantojusi mantu, tai skaitā finanšu līdzekļus, kas pārsniedz šīs amatpersonas deklarācijā norādītos un saskaņā ar šo likumu atļautos ienākumu avotus, kā arī gadījumos, kad saņemta informācija par šādu faktu iespējamību, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam ir pienākums veikt attiecīgo faktu vai informācijas pārbaudi. Pārbaudes ietvaros, ja nepieciešams, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam ir tiesības pieprasīt un saņemt rakstveida paskaidrojumus un dokumentus no jebkuras personas, kā arī, iesaistot Valsts ieņēmumu dienestu, pārbaudīt amatpersonas mantas, tai skaitā finanšu līdzekļu, gūšanas tiesiskumu.

Valsts amatpersonu deklarāciju un mantiskā stāvokļa pārbaudēs noteikti pienākumi tiek attiecināti arī uz valsts amatpersonām:

- 1) valsts amatpersonai ir pienākums sniegt un pamatot ar likumu pilnvarotās institūcijas vai valsts amatpersonas pieprasītās ziņas;
- 2) valsts amatpersonai ir pienākums pamatot ar likumu pilnvarotajai institūcijai vai valsts amatpersonai faktu, ka tās izdevumi ir segti un mantiskais stāvoklis uzlabojies no tiesiskiem ienākumu avotiem;
- 3) **ja valsts amatpersona nesniedz ar likumu pilnvarotās institūcijas vai valsts amatpersonas pieprasītās ziņas par mantas, tai skaitā finanšu līdzekļu, gūšanas avotiem vai nevar pamatot ienākumu vai mantisko labumu gūšanu no tiesiska avota, tiek secināts, ka valsts amatpersona ir ieguvusi ar šo likumu aizliegtu mantu, tai skaitā finanšu līdzekļus, un šo faktu slēpj no valsts.**

Likuma 30.pants nosaka valsts amatpersonu un citu personu atbildību par Likuma pārkāpumiem. Minētā panta pirmā daļa ietver vispārēja rakstura normu par to, ka par šā Likuma pārkāpumiem personu sauc pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības un saskaņā ar šā panta noteikumiem iestājas arī civiltiesiskā atbildība.

Daudz svarīgākas normas saistībā ar legālās prezumpcijas principu un valsts amatpersonu materiālo atbildību par pārkāpumiem ir ietvertas no 30.panta otrās līdz piektajai daļai.

Tās nosaka, ka ienākumi un mantiskie labumi, kas gūti, pārkāpjot šajā likumā noteiktos ierobežojumus, vai proporcionāls to pieaugums ir piekritīgi valstij, presumējot, ka, pārkāpjot valsts noteiktos ierobežojumus un prettiesiski gūstot ienākumus vai mantiskos labumus, valsts amatpersona ir nodarījusi tādu kaitējumu valsts pārvaldības kārtībai, kas ir novērtējams mantiskā izteiksmē un ir proporcionāls aizliegtā veidā gūtu ienākumu, mantisko labumu un īpašuma vai mantas pieauguma vērtībai. Ja valsts amatpersona labprātīgi neatlīdzina valstij nodarītos zaudējumus, ar likumu pilnvarotajai valsts institūcijai vai valsts amatpersonai ir pienākums veikt nepieciešamās darbības, lai likumā noteiktajā

kārtībā prasītu atlīdzināt nodarītos zaudējumus. Zaudējumu atlīdzību pieprasa Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā un zaudējumu piedziņa no valsts amatpersonas notiek neatkarīgi no tā, vai valsts amatpersonu par šā likuma noteikumu pārkāpšanu sauc pie administratīvās atbildības vai kriminālatbildības.

Šī norma ir vēl viens jauninājums, salīdzinot ar Korupcijas novēršanas likumu. Tādējādi valsts amatpersonas par izdarītajiem pārkāpumiem ir atbildīgas ne tikai saskaņā ar Krimināllikumu, Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu un citiem normatīvajiem aktiem, bet ir atbildīgas arī materiālajā ziņā.

VII. Kur vērsties gadījumos, ja ir aizdomas par interešu konflikta gadījumu vai cita veida koruptīvu likumpārkāpumu

Lai atvieglotu iespēju iedzīvotājiem vērsties Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā, ir ticis izveidots Ziņojumu centrs. Ziņojumu centrs pieņem iedzīvotāju sūdzības, iesniegumus un priekšlikumus. Informāciju par konstatētajiem vai varbūtējiem korupcijas, amatnoziegumu un interešu konflikta gadījumiem ir iespējams sūtīt gan pa pastu, gan faksu, gan izmantojot elektronisko pastu. Tāpat Ziņojumu centrā ir iespējams vērsties arī personīgi. Ziņojumu centrā tiek pieņemti un vēlāk attiecīgās struktūrvienībās izskatīti arī anonīmi iesniegumi un sūdzības.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un tā Ziņojumu centra atrašanās adrese:

Alberta iela 13, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 7356161

Uzticības tālrunis (bezmaksas): 8002070

Fakss: 7331150

E-pasta adrese: knab@knab.gov.lv

Papildus informāciju par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju ir iegūstama arī internetā – biroja mājas lapā: www.knab.gov.lv